

Als passie en talent samenkomen

Door: Gérard Zeegers

Het Element is het punt waar natuurlijk talent en persoonlijke passie elkaar ontmoeten. Als mensen in hun element zijn, zijn zij het meest zichzelf, het meest geïnspireerd en halen zij het beste uit zichzelf. De veranderende wereld waarin wij leven vraagt om een nieuwe kijk op menselijke groei en ontwikkeling. Ken Robinson ontvouwt zijn visie op talent, intelligentie en creativiteit in zijn boek 'Het Element'.

Goede leerkrachten 'duwen' kinderen voorbij het punt dat zij zien als hun uiterste grens

Een leerkracht geeft tekenles aan een groep zesjarigen. Achterin de klas zit een meisje dat meer dan twintig minuten onafgebroken tekent. Ze gaat volledig op in wat ze doet. Dat intrigeert de leerkracht. Ze vraagt: "Wat ben je aan het tekenen?" "Ik maak een tekening van God!", antwoordt het meisje. Verrast reageert de leerkracht: "Maar niemand weet toch hoe God eruit ziet?" Waarop het meisje zegt: "Maar zo meteen wel!"

De onderkoelde, ironische toon waarop Robinson deze anekdote vertelde tijdens zijn beroemde TED-talk 'Do schools kill creativity?' (februari 2006), leidt nog dagelijks tot grote hilariteit bij de mensen die zijn toespraak downloaden. Echter, zodra het lachen verstomt, pakt hij door, en maakt zijn gehoor duidelijk dat hij geen stand-up comedian is. Met veel humor komt hij binnen en legt dan subiet de vinger op de zere plek.

Robinson heeft een belangrijke aanmoediging voor ouders en leerkrachten: "Jonge kinderen hebben een enorm vertrouwen in hun eigen verbeelding. Veel kinderen raken dat vertrouwen echter nog tijdens hun basisschooltijd kwijt. De rol en de invloed van ouders en leerkrachten is groot. Het is allereerst van belang dat zij zelf hun Element (leren) ontdekken en hun eigen leerkracht aanboren. Daarnaast spelen zij een cruciale rol in het herkennen, stimuleren, faciliteren en oprekken van talenten. Goede leerkrachten 'duwen' kinderen voorbij het punt dat zij zien als hun uiterste grens.

Te veel succesvolle mensen maakten het niet goed op school. Te veel mensen halen een diploma of haken voortijdig af, zonder enig idee te hebben van hun ware talenten. Te veel mensen hebben het gevoel dat datgene waar ze goed in zijn, niet wordt gewaardeerd in school!"

Individueel talent als basis voor ons onderwijs

Robinson spreekt niet over onderwijshervormingen, maar benadrukt het belang van een complete onderwijstransformatie: "We moeten het onderwijs personaliseren, in plaats van standaardiseren. Elk kind moet kunnen werken op basis van zijn of haar blootgelegde, individuele talent. Leerlingen moet een omgeving worden aangeboden waarin zij willen leren en waarin zij op natuurlijke wijze hun ware passies kunnen ontdekken.

Kunst, exacte wetenschap, sociale wetenschap, lichamelijke opvoeding, talen en wiskunde dienen gelijke bijdragen te leveren aan de ontwikkeling van een kind.

Al in zijn TED-talk merkte Robinson op dat alle onderwijssystemen ter wereld dezelfde hiërarchie laten zien: "Bovenaan staan wiskunde en talen, dan de geesteswetenschappen en uiteindelijk pas de kunsten. En vervolgens is er ook nog een hiërarchie in de kunsten te zien: kunst en muziek krijgen een hogere status als drama en dans. Nergens ter wereld wordt kinderen elke dag dans aanboden op de manier waarop ze wiskunde leren. Waarom? Ik denk dat wiskunde heel belangrijk is, maar dans ook. Kinderen dansen de hele tijd als ze de kans voor krijgen. Dat doen we allemaal." Wanneer kinderen opgroeien beginnen we hen op te leiden vanaf hun middel. En dan richten we ons op hun hoofd. En aangekomen bij hun hoofd, richten we ons bovendien slechts op een kant van dat hoofd.

Robinson toont begrip voor het onderwijs zoals dat 'vroeger' werd gegeven, maar pleit vurig voor een fundamenteel andere aanpak voor de kinderen van nu: "Het onderwijssysteem van de 20^e eeuw was erop gericht om getrainde volwassenen af te leveren voor de industrie. Aan het einde van de 20^e eeuw en in het eerste decennium van de 21^e eeuw lijkt het systeem kinderen voor te bereiden op de universiteit. Maar, aangezien niet alle kinderen daar uiteindelijk terecht komen, is de consequentie van het huidige onderwijssysteem dat veel hooggetalenteerde en creatieve mensen denken dat ze dat niet zijn! De vakken waarin zij goed zijn worden niet gewaardeerd op school. Schoolsystemen, overal ter wereld, hebben een beperkte blik op intelligentie en capaciteit en investeren vooral in wiskunde, exacte vakken en talen. Iedereen die niet in dat systeem past, heeft pech!"

De fundamentele aard van de menselijke vermogens heroverwegen

"Onze onderwijssystemen zetten een hoge prijs op het enig goede antwoord op een vraag." Robinson bezigt klare taal en raakt voortdurend aan de kern van opvoeding en

onderwijs. “Ik ben er heilig van overtuigd dat we allemaal worden geboren met enorme, natuurlijke capaciteiten.

“Het onderwijs zorgt er voor dat veel mensen nooit de aansluiting vinden bij hun ware talenten en dus ook niet weten wat ze echt kunnen bereiken. En dus ontdekken ze niet wie ze zijn!”

Hij trekt in ‘het Element’ weliswaar fel van leer tegen opvoeders en leerkrachten, maar hij legt hen vervolgens ook uit wat zij moeten weten om het anders te doen. “Als je bang bent om iets verkeerd(s) te doen, zul je nooit met iets origineels komen. Kinderen hebben die angst niet. Echter, tegen de tijd dat ze volwassen worden, zijn ze bang geworden om fouten te maken. Hen is geleerd dat zij geen fouten mogen maken”, fulmineert Robinson.” En zo leiden we onze bedrijven ook. We stigmatiseren fouten en we leiden onderwijssystemen waar fouten maken het ergste is wat je kan overkomen! Het resultaat daarvan is dat we de creatieve capaciteiten van kinderen elimineren.”

In onderwijs gaat het vaak over ‘teruggaan naar de basis’, stelt Robinson. Prima, maar ga dan ook terug naar de échte basis: “We moeten de fundamentele aard van de menselijke vermogens en de basisdoelen van het huidige onderwijs grondig heroverwegen. Veel kinderen die nu opgroeien, zullen niet alleen verschillende banen, maar zelfs geheel verschillende carrières hebben tijdens hun werkende leven. En dus is het onze plicht om hen zoveel mogelijk wegen te laten onderzoeken, zodat ze hun ware talenten en passies kunnen leren ontdekken. Als je de conventionele wegen naar succes blijft volgen, word je vaak afgehouden van je ware talent. Veel succesvolle mensen zijn succesvol omdat ze doen waar ze van houden. Het proces, de route naar succes, verloopt echter slechts zelden conventioneel. De meeste van hen hebben geen ‘perfect’ leven, maar wel veel momenten en ervaringen die voelen als perfect!”

Veel succesvolle mensen zijn succesvol omdat ze doen waar ze van houden.

De bloedverwantschap tussen intelligentie en creativiteit

“Ik ben ervan overtuigd dat je niet creatief kunt zijn zonder intelligentie. En dat de hoogste vorm van intelligentie creatief denken is”, schrijft Robinson. “Het is mijn ervaring dat de meeste mensen een beperkte opvatting hebben van intelligentie en die vooral zien in termen van academische vaardigheden. Daarom denken veel mensen die op andere manieren slim zijn, dat ze helemaal niet zo slim zijn, jammer! Ieder mens wordt geboren met een enorme aanleg voor creativiteit. Het is de kunst om die aanleg te ontwikkelen.”

Robinson laat zich in lyrische bewoordingen uit over de menselijke verbeeldingskracht:

“Verbeelding is, meer dan alle andere vermogens, nou net wat ons onderscheidt van al het andere leven op aarde. Verbeelding is de basis van elke typisch menselijke prestatie. Ik zie verbeelding als het vermogen om dingen voor de geest te halen die niet zintuiglijk aanwezig zijn. Via onze verbeelding kunnen we het verleden bezoeken, het heden overdenken en inspelen op de toekomst. Daarnaast kunnen we iets doen dat van diepgaande betekenis is. We kunnen creëren.”

Robinson legt uit dat verbeelding niet hetzelfde is als creativiteit: “Creativiteit tilt het proces van verbeelding naar een nieuw niveau. Verbeelding kan zich volledig innerlijk afspelen. Je kunt de hele dag je verbeelding gebruiken, zonder dat iemand er iets van merkt. Om creatief te zijn, moet je ook echt iets doen. Je moet je verbeelding aan het werk zetten om iets nieuws te maken, om nieuwe oplossingen voor problemen aan te dragen, of om zelf nieuwe vragen of problemen te bedenken.”

Creativiteit is toegepaste verbeelding.

En passant formuleert Robinson zijn eigen definitie van creativiteit: het proces van het hebben van originele ideeën met waarde. “Onze creatieve vermogens zijn een grote kracht van zichzelf. We moeten onze kinderen in hun hele wezen onderwijzen, zodat zij de toekomst aankunnen en die goed toegerust tegemoet kunnen treden. Het is onze plicht om hen te helpen iets van hun toekomst te maken.” Bij creativiteit lopen diverse processen door elkaar heen, analyseert Robinson. Het eerste proces is het genereren van nieuwe ideeën, het bedenken van verschillende mogelijkheden en het overwegen van alternatieven. Nieuwe ideeën dienen zich soms kant-en-klaar aan, maar meestal begint het creatieve proces met een vaag vermoeden dat verder moet worden uitgewerkt. Het is een reis die veel verschillende fases en onverwachte wendingen neemt. Er kunnen allerlei soorten vaardigheden en kennis voor nodig zijn en je kunt heel ergens anders uitkomen dan je aanvankelijk vermoedde. Het creatieve proces behelst ook het ontwikkelen van het eerste idee door te bepalen wat het beste werkt of aanvoelt.

Het tweede proces betreft het evalueren van processen. Deze twee processen gaan een interactie aan. Denk hierbij aan het schrijven van een lied, het ontwikkelen van een wiskundige theorie of aan het ontwerpen van kleding of een huis. Musici houden van geluiden, schrijvers van woorden, wiskundigen van cijfers en uitstekende docenten geven graag les. Daarom zien mensen die houden van wat ze doen hun werk niet als werk in de gebruikelijke zin van het woord. Ze doen het omdat ze het willen en omdat ze, als ze het doen, letterlijk in hun element zijn.

Soms kan het nodig zijn dat er eerst veel ideeën worden gegenereerd, zonder dat er meteen te veel wordt geëvalueerd. Door de bank genomen is creatief werk een delicate balans tussen het genereren van ideeën en het uitvoeren en verfijnen ervan.

“Creativiteit is minstens zo belangrijk als alfabetisering in het onderwijs en moet derhalve met dezelfde status worden behandeld.”

Het Element, is de plek waar de dingen die we graag doen en de dingen waar we goed in zijn, samenkomen.

Het Element is het ontmoetingspunt tussen aanleg en passie

Robinson's boek is een lofzang op de adembenemende diversiteit van menselijke talenten en passies en ons buitengewoon potentieel voor groei en ontwikkeling. Mensen die hun Element hebben gevonden, ervaren volledige voldoening! Het Element, is de plek waar de dingen die we graag doen en de dingen waar we goed in zijn, samenkomen. Het is het ontmoetingspunt tussen natuurlijke aanleg en persoonlijke passie.

We hebben allemaal typische talenten en passies die ons kunnen inspireren om veel meer te bereiken dan we misschien denken. Dat inzicht verandert alles. Het is van groot belang dat iedereen zijn of haar element vindt. Niet alleen omdat het ons voldoening schenkt, maar ook omdat de toekomst van onze gemeenschappen en instellingen ervan afhangt. De wereld verandert sneller dan ooit. We moeten inzien dat het belangrijk is om menselijk talent te koesteren en te beseffen dat talent zich in ieder individu anders uitdrukt. Daarom is het belangrijk omgevingen te scheppen waar iedere persoon wordt geïnspireerd om creatief te groeien.

Ook is het goed ervoor te zorgen dat iedereen de kans krijgt om te doen wat hij of zij zou moeten doen, om het Element in zichzelf te ontdekken. Onze kinderen moeten eigenlijk gewoon kunnen worden wie ze al zijn. De kenmerken zijn aanleg en passie, de voorwaarden zijn houding en gelegenheid en de volgorde is even simpel als overzichtelijk: ik heb het, ik houd ervan, ik wil het, waar is het?

Het Element vinden is geen kwestie van puur geluk

Robinson laat niet na om ook in te zoomen op de attributietheorie: “Niet wat ons overkomt in het leven maakt het verschil in ons leven. Wat het verschil maakt, is onze houding ten opzichte van wat er gebeurt. De mensen die hun Element hebben gevonden en daar gelukzalige gevoelens aan ontleen, hebben vaak geluk vanwege hun (actieve) houding. Deze ‘geluksvogels’ zijn geen toevallige speelbal van het lot. Wél zijn het mensen die meestal het optimale uit toevallige kansen weten te halen. Zij luisteren goed naar hun intuïtie en zij gaan ervan uit dat ze geluk zullen hebben. Hun verwachtingen komen vaak uit, simpelweg doordat ze de wereld positief tegemoet treden. Bovendien laten zij zich niet snel ontmoedigen door tegenslagen.” Mensen die in hun Element zijn, voelen dat de activiteit die hen meeslept een beloning op zich is. Het ontnemt hen geen energie, het geeft juist energie.

Robinson schrijft zoals hij spreekt. Zijn boek is doorspekt met succesverhalen van kinderen, die, vaak tegen de stroom in, hun talenten ontdekten. Soms werden zij daarbij geholpen door een oplettende volwassene. ‘Het Element’ doet een appèl op elke leerkracht om die ene volwassene te zijn, die op het juiste moment de juiste dingen doet,... Of juist laat!

Gérard Zeegers
Directeur obs de Bonckert en obs het Ogelij
Redactielid Egoscoop
jakzee@hetnet.nl